

הגאון הגדול הרב שבתי לוי שליט"א
ראש מוסדות הליכות משה ורבה של רמת אהרן ב"ב
השיעור השבועי בהלכה נמסר מידי שבת
שעתים לפני השקיעה בבית המדרש הליכות משה רח רבינו ד' ב"ב

ר"ת	יציאה	כניסה	
18:03	17:22	16:23	ירושלים
17:59	17:20	16:19	הל אביב
18:00	17:21	16:11	חיפה
18:03	17:23	16:24	באר שבע

סיכום דיני נותן טעם לפגם

נושאי השיעור

איסור שנפגם מאוד והתערב • נטל"פ בדיעבד • נטל"פ באיסור משהו • חלב שהתבשל בקדירה בשרית • מאכל פרוה בקדירה בשרית • טוסט בשרי במכשיר חלבי • דרגת ליבון קל • ההבדל בין נטל"פ לנ"ט בר נ"ט • אפיית חלות בתנור בשרי • הגעלה לכלים חדשים • איסור פגום עם סוכר עליו • השביח ולבסוף פגם • פגום ולבסוף השביח • חסרון מלח או תבלין

האיסור הפגום אלא את שאר התערובת ובוזה לא אמרינן אחשביה לאכילה.

נטל"פ הן באיסורא והן בהיתרא

דין נותן טעם לפגם המותר, אין חילוק בין אם היה זה איסור גמור וכעת נפגם ולכן התערובת מותרת כשיש רוב בהיתר. ובין אם היה זה היתר כגון קדירת בשר שעבר עליה 24 שעות והפלטה שלה נחשבת לפגומה.

קדירה שאינה בת יומא

כל קדירה שבישלו בה ועבר עליה מעת לעת כלומר 24 שעות הרי הטעם הבלוע בה הופך להיות נטל"פ ומכאן ואילך מה שבישלו בקדירה מקבל טעם פגום. לפיכך אם בישל בקדירה בשר, ואחר מעת לעת בישל בה בטעות חלב, הרי המאכל מותר, כי טעם הבשר שיוצא מן הקדירה ונבלע בחלב הוא טעם פגום ונותן טעם לפגם מותר.

נותן טעם לפגם דינו רק בדיעבד

כל מה שמתירים את התבשיל מדין נותן טעם לפגם, אינו אלא אם השתמשו בוזה בדיעבד אבל לכתחילה אסור. לפיכך קדירה שבלועה מבשר אפילו עברו עליה כמה ימים ללא בישול, לכתחילה אסור לבשל שם חלב ורק אם בישל בדיעבד מותר.

נטל"פ באיסור משהו

כל איסור האוסר תערובת היתר במשהו כגון חמץ בפסח שאוסר במשהו, נחלקו הראשונים אם אמרינן בו נותן טעם לפגם מותר. מחלוקת זו היא גם מחלוקת השו"ע

נטל"פ לעומת איסור פגום

בהיתר של נותן טעם לפגם יש הבדל בין אם באים להתיר את האיסור עצמו לבין אם באים להתיר את המאכל שמעורב בו איסור הנותן טעם בהיתר. אם באים להתיר את האיסור צריך שיגיע הפגימה לדרגה שאין האדם יכול לאכול את המאכל, כלומר שהאיסור הסריח עד שלא ראוי למאכל אדם. אולם אם באים להתיר את המאכל שמעורב בו איסור ויש רוב בהיתר, די בכך שיש באיסור מעט פגימה ואף אם לא כל אדם מרגיש בוזה, מכל מקום כיון שברור לנו שאינו נותן טעם לשבח אלא לפגם הרי התערובת מותרת.

איסור שנפגם מאוד

איסור עצמי כגון חתיכת נבילה או טריפה שעמדה בחוץ והסריחה עד שאינה ראויה לאכילת אדם, מדאורייתא מותרת באכילה, אולם מדרבנן נחלקו הראשונים אם מותר לאוכלה, ולהלכה אסור לאוכלה כיון שהחשיב אותה למאכל.

חמץ שנשרף קודם זמנו

הוא הדין לחמץ ששרף אותו קודם זמן איסורו עד כדי שאינו ראוי לאכילת הכלב, כעת בפסח רוצה לאכול חמץ השרוף, מה דינו. להלכה אסור לאוכלו כיון שהחשיב אותו לאכילה.

איסור שנפגם מאוד והתערב

אולם אם אינו בא לאכול איסור זה בעין אלא נתערב האיסור עם מאכל אחר ואינו רואה אותו כדי להוציאו, מותר לאכול את התערובת כיון שאין כוונתו לאכול את

והרמ"א באו"ח (סימן תמז). דעת השו"ע שנטל"פ גם בפסח מותר ודעת הרמ"א לאסור.

הסברות בזה

דעת האוסרים סברא פשוטה יותר, שהרי כל ההיתר של נותן טעם לפגם למרות שהפגימה רק קלה וראויה לאדם היא מטעם סברת הרשב"א, שהואיל ואנו באים לאסור את ההיתר מדין נתינת טעם, שהרי כנגד האיסור יש ודאי רוב היתר, נתינת טעם זאת צריכה להיות נתינה חשובה כדי לאסור, אבל אם היא מעט פגומה בזה לא התחדש טעם כעיקר. וממילא כשאנו באים לדון באיסור משהו, הרי כלל לא צריך לנתינת טעם, שהרי גם במשהו בעלמא שכלל אינו נותן טעם, אסור, וא"כ יש לנו לאסור אף באיסור פגום מעט. אולם סברת המתירים היא, דמתי אמרינן לאסור במשהו דוקא אם האיסור עצמו יש בו טעם לשבח ואז נעשה איסור חשוב, אבל אם הוא עצמו פגום הרי אינו חשוב ולא אוסר במשהו.

בישל חלב בקדירה בשרית

המבשל חלב בקדירה בשרית שאינה בת יומא, החלב מותר באכילה כיון שקיבל טעם פגום מהקדירה, אולם מכאן ואילך אסור להשתמש בקדירה זו לא בשר ולא חלב. חלב אסור מפני הבשר הבלוע בו, ובשר אסור מפני החלב החדש שבלוע בו. ואף אם עבר 24 שעות גם לבישול החלב מכאן ואילך מה שישתמשו בו בדיעבד מותר. אולם כל זה בדיעבד אבל לכתחילה אסור.

לבשל דבר פרווה בקדירה הבלועה

במקרה הנ"ל שהקדירה בלועה גם מבשר וגם מחלב רק שהיה הפרש בין שתי הבישולים של 24 שעות, מותר לבשל בה דבר פרווה. כי הקדירה אינה איסור, דהחלב לבד מותר וגם הבשר, וכעת תערובתן בדפנות הקדירה לא הופכים אותם להיות איסור של נבילה, כיון שטעם אחד הוא פגום, לכן נשאר בהיתרו רק שסו"ס בלוע שם בשר וגם חלב, ולכן רק פרווה מותר.

בלוע מאיסור דרבנן

גם כלי הבלוע מאיסור דרבנן אסור להשתמש בו לכתחילה אחר שעבר עליו מעת לעת דהיינו 24 שעות. ולכן כלי שבישלו בו חלב ומיד בישלו בו עוף, או כלי שבישלו בו בטעות עוף עם חלב, למרות שאיסור זה הוא איסור מדרבנן וכעת הכלי בלוע מאיסור דרבנן, אסור להשתמש בו אף שעבר עליו זמן ונעשה אינו בן יומו. ואף שכל איסור השתמשות בכלי אחר בן יומו אינו אלא איסור דרבנן, מ"מ כל שבכלים אסרנו אינו בן יומו אטו בן יומו.

טוסט בשרי במכשיר חלבי

אדם שטעה ועשה טוסט עם נקניק בשרי במכשיר טוסט חלבי, למרות שהכל נבלע ביבש, אם היה המכשיר אינו בן יומו מההשתמשות האחרונה בחלב, והמכשיר היה נקי ולא נראה בו שיירי חלב, אפשר להכשיר אותו ע"י ליבון קל. כי כיון שלא היה המכשיר בן יומו הרי שהבלוע לא נעשה איסור נבילה, והרי לפנינו בליעה של היתר גם בשר וגם חלב אבל הכל היתר. ובהיתרא בלע די לו בליבון קל. אולם אם היה המכשיר בן יומו מההשתמשות

החלב, או שהיה שם שיירי חלב בעין, נאסר המכשיר ואין לו תקנה כלל.

דרגת ליבון קל

מנקה את המכשיר שלא ישאר דבר בעין, יפעיל את המכשיר כשהוא נקי וריק ממאכל או מנוזלים, עד שיגיע המשיר לחום של יד סולדת בו, וזה עדיף טפי מהגעלה, וכמו שכתב המרדכי בשם רבינו אביגדור והביאו הב"י (או"ח סימן תנא) ע"ש. לפיכך יש להפעיל את המכשיר במשך 15 דקות לערך דאז ודאי שבכל מקום במשטח יגיע ליד סולדת בו ובזה הוא הכשרו.

כף חולבת לתבשיל בשרי

אדם שבטעות הכניס כף חלבית לתוך תבשיל בשרי חם, אם הכף אינה בת יומא, הרי שהתבשיל הבשרי מותר באכילה מדין נטל"פ. והכף החלבית צריכה הגעלה כדי להמשיך להשתמש בה בחלב. ומכאן ואילך אי אפשר להשתמש בו לא חלב ולא בשר עד שתעבור הגעלה. ואם הכף בת יומא, צריך לשער שיש בתבשיל שישים כנגד נפח הכף.

הבדל בין נטל"פ לנט"ט בר נ"ט

יש הבדל מהותי בין היתר של נטל"פ לבין נ"ט בר נ"ט. היתר נטל"פ אינו אלא בדיעבד אחר שעבר 24 שעות. אולם היתר של נ"ט בר נ"ט הוא אפילו תוך 24 שעות כך שודאי נותן טעם לשבח, מ"מ טעם כזה שהוא נ"ט בר נ"ט לא אסרה תורה. ולכן המבשל מאכל בשרי בכלי ואח"כ שטף את הכלי ותכף ומיד (תוך 24 שעות) בישל בו מאכל פרווה כדי לאוכלו עם גבינה, המאכל מותר.

אפיית חלות

ולכן אותם שמכניסים עופות לתנור ורוצים אח"כ לאפות בתנור זה חלות לשבת ושישארן החלות פרווה. לדעת הספרדים מותר לכתחילה לשטוף את המגשים ומיד לאפות בהם חלות ודינם כדין פרווה שאפשר לאוכלם בחלב. ולדעת הרמ"א כל זה רק בדיעבד.

טעם פגום מעיקרו

כלי שקיבל טעם פגום ולא היה זמן מסוים שהיה בו טעם לשבח, מותר להשתמש בכלי זה ללא כל הגעלה של האיסור הבלוע. ומה שאמרו שנטל"פ מותר רק בדיעבד ולא לכתחילה, היינו דוקא כשהיה נותן טעם לשבח בתחילה ואח"כ עבר עליו 24 שעות והפך לנותן טעם לפגם. והסברא בזה היא, דאם היה קודם נותן טעם לשבח יש מקום לאסור לכתחילה אף שכעת הוא לפגם, דשמא ישתמש בו כשהיה לשבח, אבל אם אף פעם לא היה בו טעם לשבח אלא מעיקרא היה טעם לפגם אין מקום לגזור.

כלים חדשים

לפי האמור כבר אין כל טעם להצריך הגעלת כלים חדשים הנקנים מחו"ל שמיוצרים ע"י גויים. דכל החשש היה בהם שמירחו בשומן של דבר אחר, ולכן צריך להגעיל אותם מאיסור זה קודם הטבילה. אולם כתב בשו"ת יבי"א ח"ה דאחר בדיקה במפעלים בחו"ל נוכח לדעת דלא לוקחים שומן בעין הראוי למאכל ומורחים

אינה כן, דרק בבשר בחלב אמרינן נהפך להיות נבילה. דבבשר וחלב מפגישים שני היתרים והופכים אותם לאיסור ואין איסור בבשר יותר מן החלב, על כרחנו לומר שהתורה חידשה ששניהם הופכים לחפצא של איסור חדשה. אבל בשאר איסורים שאנו יודעים מיהו האיסור ומיהו ההיתר, הרי גם כשאין שישים כנגד האיסור, למרות שההיתר נאסר אבל לא נהפך גם לאיסור אלא מעורב בו איסור. וא"כ חוזרת השאלה אם לבסוף פגם מדוע יש לאיסור.

ביאור הרשב"א בת"ה

מבאר הרשב"א ענין זה, הנה לפי מה שביארנו במאמרים קודמים דהטעם שיש להקל בנותן טעם לפגם למרות שהאיסור אינו פגום כל כך. נובע מדין ההיתר שנמצא לפנינו, שהרי לפנינו תבשיל שהוא היתר ואנו כרגע באים לאוסרו לא מדין תערובת כי הרי יש רוב להיתר, אלא מדין טעם כעיקר, ולכן כשהטעם פגום אין בטעם זה כדי לאסור את הדבר המותר. אבל כשיש לפנינו איסור שכבר נאסר ואנו באים להתירו בעינן שלא יהיה ראוי לאכילת האדם כדי להתירו. ובמקרה דידן כיון שהיה לשבח בתחילה הרי שהאיסור אסר את ההיתר וכעת כשנהפך לפגום אנו באים להתיר את הדבר שכבר נאסר, וכדי להתיר דבר האיסור צריך שהפגימה תהיה עד שאדם לא ראוי לאכלו ולא די בפגימה קלה ואינה נרגשת כל כך.

פגום ולבסוף משיב

כתב הב"י (יו"ד בסימן ק"ג) דמהשביח ולבסוף פגם לומדים גם לפגם ולבסוף השביח. דק"ו הוא, אם לבסוף פגם אנו אוסרים למרות שהוא פגום לפנינו, כ"ש אם נפגם וסופו להשביח. וכוונתנו אם אנו מסתכלים כלפי הפגימה, הרי פגימה יותר חשובה היא אם לבסוף נשאת, דאם אינה נשאת פשיטא שיש לחשובה לשבח למרות שכעת היא פגומה, ואם השביח ולבסוף פגם אסורנו, דבעינן פגימה מתחלה ועד סוף. כ"ש אם פגם ולבסוף השביח דפגימה זאת אין לקרותה פגימה כי היא רק זמנית.

חסרה מלח או תבלין

תבשיל שנפל בו איסור וחסר בתבשיל מלח ולכן טעמו של התבשיל לא כ"כ טוב, אין זה נחשב לאיסור שנותן טעם לפגם, דפגם פירושו האיסור נפגם ולא חסרון מלח. אולם אם בגלל חסרון המלח נרגש טעם הפגימה של האיסור ואם לא היה בו חסרון זה לא היה נרגש האיסור אעפ"כ נחשב לנטל"פ ומותר. כיוון שסו"ס באשר הוא שם האיסור פגום.

בו את הכלים החדשים, אלא לוקחים שמן ומערבים בו חומרים כימיים עד שנהפך לשמן גריז שרינו ראוי כלל לאכילת אדם ומערבים אותו עם המתכת בשעת היצור, ובאופן שכזה הרי קיבל טעם פגום מעיקרו ולכן נטל"פ כזה מותר אף לכתחילה.

הגעלת כלים מדין נטל"פ

ברין זה שטעם פגום מעיקרו לא גזרו רבנן כלל, ומותר אף לכתחילה, אין בזה כל מחלוקת וכו"ע מודים שאכן כך. והעד לכך הוא הגעלת כלים שהרי הדרך להגעיל כלים אם אין כלי גדול שיהיה במים שישים פעם כנגד נפח הכלי. או להמתין לכלי 24 שעות כך שלא יהיה בן יומו ואז פלטתו הופכת לנטל"פ, או ששם חומר פוגם במים. ומעתה כששם את הכלי להגעלה פולט הכלי את אשר בתוכו ומתערב עם המים הפגומים, וכששוב חוזר הכלי וכולע מן המים, הרי טעם פגום מעיקרו נכנס לכלי וכה"ג מותר גמור.

איסור הפגום שהוסיפו לו סוכר

איסור הפגום בעצמותו שהוסיפו לו סוכר ונעשה מתוק וטעים, הרי הוא בהיתרו של נטל"פ, למרות שכעת אינו טועם את האיסור הפגום, מ"מ לא משום זה משתנה הדין. דרק אם האיסור עצמו יהפך לשבח יש לנו לאסור. ולכן תרופות מתוקות שידוע לנו שהחומר האסור שבה הוא פגום, אף שהוסיפו לה סוכר וכיו"ב ונהפך לטעם מתוק, וכן דבש מלכות שעשוי מחומר המתפתח בדבורה עצמה שהוא איסור, אך כיוון שהוא מר מוסיפים בו הרבה דבש כדי שיהיה אפשר לאכלו, כתב בהליכות עולם ח"ז להתיר דבש זה, ואין לאסור מצד זה שיש בו טעם לשבח. כיוון שגוף האיסור נשאר פגום.

השביח ולבסוף פגם

איסור שהיה לשבח בתערובת ואח"כ פגם את התערובת וכעת מי שאכלו מרגיש טעם פגום מעט, אעפ"כ אין לו היתר מדין נותן טעם לפגם. דבעינן שיהיה תחילתו וסופו פגום. וצריך טעם לזה, שהרי אם כעת כשאוכלו הוא פגום מה איכפת לן מה היה קודם. אמנם הרא"ה בבד"ה כתב שהטעם הוא משום שאמרינן חתיכה נעשית נבלה גם בשאר איסורים. כלומר כעת כשנפל האיסור בהיתר ולא היה בו שישים לבטלו ולכן חזינן שהוא נותן טעם לשבח, הרי נעשה כל ההיתר נבלה. וכעת כשנהפך להיות פגום צריך שלא יהיה ראוי למאכל אדם כדין נבילה סרוחה. דכבר אנו באים עליו לא מדין נותן טעם אלא מדין נבילה עצמה. אולם סברא זאת היא רק למד"א שכן בשאר איסורים אמרינן חתיכה נעשית נבילה אולם דעת השו"ע

השיעור הבא בשבת קודש פרשת 'תולדות'

בשעה 15:00

בנושא 'מגש חלבי ומגש בשרי יחד בתנור'

שיעורי מוה"ר השבוע

מוצ"ש	שבת	יום שישי	יום חמישי	יום שלישי	יום שני
בביה"כ "ציונוב" רח' בן זומא 19 מצאת השבת ועד זמן ר"ת בני ברק	השיעור המרכזי בביהמ"ד "הליכות משה" רח' רבינוב 7 בשעה 15:00 בני ברק	בביה"כ "שערי ציון" רח' אברבנאל 72 בשעה 09:45 בני ברק	בביה"כ "תפילה למשה" רח' אבוהצירא פינת שבזי בשעה 19:45 יבנה	בביה"כ "דרכי אמונה" רח' הלח"י 36 בשעה 20:00 רחובות	בביה"כ "עוד יוסף חי" רח' שלום מנצורה בשעה 19:30 ראש העין

ספרי מוה"ר שליט"א

ניתן להשיג את ספרי הרב בביהמ"ד 'הליכות משה'

העלון מוקדש

להצלחת ידידנו
אמיר מועלם הי"ו
ולהצלחת כל ב"ב
שהקב"ה ימלא כל משאלות
ליבו לטובה

העלון מוקדש

להצלחת יקיר המוסדות
ה' אור בן שמעון
לכית משפחת אלימלך
שהקב"ה ימלא כל משאלות
ליבו לטובה
ויראה ברכה וישוב טוב בביתו החדש
ויזכה בקרוב לזיווג הגון. אמן.

העלון מוקדש

להצלחת ידידנו היקר
ה' רמי סימני
ומשפחתו הי"ו
שהקב"ה ימלא כל משאלות
ליבו לטובה

העלון מוקדש

להצלחת
ה' דניאל אריאל
ומשפחתו הי"ו
ולעילוי נשמת אביו
ה' ישעיה בן אברהם ז"ל

זמני בית ההוראה בראשות מוה"ר

בוקר | בימים א' - ה' בין השעות 9:00 - 9:30 / 12:30 - 13:00

אחה"צ | בימים א' - ה' בין השעות 18:00 - 18:30

בית ההוראה ברחוב רבינוב 7 בני ברק

ניתן לתרום גם דרך עמדות נדרים
פלוס - מוסדות 'הליכות משה'

תרומות עבור הוצאת העלון
בטלפון 0527136052